

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-205

23 MART

DÜNYA METEOROLOJİ GÜNÜ

Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) tarafından her yılın 23 Mart günü, Dünya Meteoroloji Günü olarak belirlenmiştir ve bu günde her yıl konu ile ilgili farklı bir tema işlenerek çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Bu yılın teması **“Hava Hazır, İklim Akıllı”** olarak belirlenmiştir.¹ Bu tema çerçevesinde **“Hava Hazır”** ile kasıt, iklim değişikliğinin etkilerine bağlı olarak olumsuz etkileri ve sayısında artış görülen ani hava olaylarına karşı hazırlıklı olmak; **“İklim Akıllı”** ile belirtilmek istenen ise başta tarım olmak üzere, iklim değişikliğinin etkilerini hafifletmek ve bu değişikliklere direnci arttırmak gibi amaçlarla, faaliyetlerde iklimi önceleyen uygulamalardır. İklim-akıllı tarım, iklim-akıllı ulaşım politikaları ve uygulamaları bu anlamda verilebilecek örnekler arasındadır.

Dünya Meteoroloji Örgütü, artan dünya nüfusunun aşırı yağışlar, fırtına, kasırga gibi meteorolojik olaylar, sıcak dalgaları ve kıtlık gibi tehlikelerle daha yoğun olarak karşılaştığını, iklim değişikliğinin aşırı hava olaylarının sıklığını ve yoğunluğunu arttırdığını ve bunun da deniz seviyelerinde yükselmeye ve okyanusların asitleşmesine neden olduğunu vurgulamaktadır.² Kentleşme ve kent ölçeklerinin aşırı büyümesi, bu kentlerde yaşayan insanları daha fazla tehlikeyle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle artık aşırı hava olaylarına karşı **“Hazır”** ve iklim değişikliğinin etkilerine karşı iklimi önceleyerek **“Akıllı”** olmak durumunda olduğumuz unutulmamalıdır.

İklim değişikliğinin yol açmakta olduğu ve açması beklenen sağlık sorunları gündemde daha çok yer almaya başlamış ve ülkeleri başta sıcaklık artışının engellenmesi konusunda daha etkin önlemler alma yönünde çabalara yöneltmiştir. Dünya Sağlık Örgütü’nün değerlendirmelerine göre 2030-2050 yılları arasında sadece iklim değişikliğinin etkilerine bağlı olarak yılda 250 bin ölüm gerçekleşmesi beklenmektedir ve bu ölümler sıtma, malnütrisyon (beslenme bozukluğu), ishal ve sıcak çarpmalarına bağlı olacaktır.³ Atmosferdeki sera gazları olarak anılan karbondioksit, metan ve nitroz oksit, sanayi devrimi öncesi döneme göre büyük artış göstermektedir ve 1750-2011 yılları arasında ortaya çıkan karbondioksit emisyonlarının yarısı son 40 yılda gerçekleşmiştir. Sıcaklık artışına ve “sera etkisine” neden olan bu gazların artışında temel kaynak fosil yakıtlar ve ormansızlaşmadır. Atmosfere salınan karbondioksitin %40’ı atmosferde kalmakta, kalanı ise karada (bitki ve toprakta) ve okyanuslarda depolanmaktadır. Okyanuslar insani faaliyetler kaynaklı karbondioksiti emmektedir; ancak artışın büyük boyutlarda olması okyanusları asitleştirmektedir.⁴

İklim değişikliği sıcaklıkları arttırmaktadır. Son yüzyılda sıcaklık ölçümleri giderek artmakta ve iklimlerin doğal akışı bozulmaktadır; iklimlerinse insan ve toplum sağlığı üzerine doğrudan ve dolaylı birçok etkisi vardır. Sıcaklıklardaki aşırı artış, hava kirliliği ve özellikle yer seviyesinde ozon düzeyinde artışla kendini gösterir. Hava kirliliği ise özellikle çocuklar, yaşlılar gibi hassas gruplarda solunum ve dolaşım sistemi sorunlarına, hatta ölümlerle neden olabilir. Sıcaklık dalgaları, taşkınlar ve seller gibi şiddetli hava olaylarına bağlı ölümlerde de artış beklenmektedir. Mevsim sürelerinde ve karakterlerinde oluşan değişimler astım gibi allerjik hastalıkların seyrinde olumsuz etkiye sahiptir. Aşılılmıştan daha hafif geçen kışlarda daha elverişli yaşam koşulları bulan kene, sivrisinek gibi vektörlerin taşıdığı sıtma gibi hastalıkların dağılımında görülecek değişikliklerin de insan sağlığını etkilemesi olasıdır.^{5,6,7}

¹ [Internet] <https://public.wmo.int/en/resources/world-meteorological-day/wmd-2018> Erişim: 09.03.2018.

² [Internet] <https://public.wmo.int/en/resources/world-meteorological-day/wmd-2018> Erişim: 09.03.2018.

³ [Internet] <http://www.who.int/globalchange/mediacentre/events/climate-health-conference/climatechange-infographic2.jpg?ua=1> Erişim: 11.03.2018.

⁴ [Internet] http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/syr/AR5_SYR_FINAL_SPM.pdf Erişim: 11.03.2018.

⁵ Güler S, Parlak M, Güler Ç. 23 Mart Dünya Meteoroloji Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim: 09.03.2018.

⁶ [Internet] <https://www.eea.europa.eu/tr/isaretler/isaretler-2015/gorusme/iklim-degisikligi-ve-insan-sagligi> Erişim: 09.03.2018.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-205

Küresel ısınma aynı seyrinde devam ederse Türkiye’de yaz ve kış ortalama sıcaklıklarında belirgin artış olması; yağışların Karadeniz Bölgesi’nde %10-20 artması, ülkemizin güney bölgelerinde ise %30 azalması beklenmektedir. 2011’de yayımlanan İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı’na göre yakın tarihte Türkiye’de daha sıcak, daha kurak ve düzensiz yağışlarla seyreden bir iklim yapısının gelişeceği öngörülmektedir. Bu değişimin önüne geçilemezse su kaynaklarında önemli azalma olacak, kuraklık ve çölleşme beraberinde tarım veriminde azalma ve biyolojik çeşitlilikte kayıpları getirecektir. Ayrıca kuraklık sonucu suya ve temiz suya ulaşım kısıtlanacak; suyla bulaşan etkenlerin neden olduğu hastalıklar ve salgınlarda artış olacaktır.^{8,9}

Tablo olumsuz gibi görünse de, bu gidişata dur diyebilmek için yapabileceklerimiz olduğu unutulmamalıdır. Gerek birey düzeyinde gerekse ülke ve küresel düzeyde yapılacaklar ve alınacak koruyucu önlemler iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini hafifletebilir ve daha olumsuz sonuçları engelleyebilir.¹⁰

Unutmayalım;

- ✓ Ulaşım, enerji ve gıda politikalarında yapılacak uygun değişikliklerin küresel iklim değişikliği ile ilgili olumlu etkisi olacaktır.
- ✓ Temiz enerji kaynaklarına yönelmek, emisyonların azaltılmasında etkili bir yoldur. Bu amaçla enerji politikaları gözden geçirilmelidir.
- ✓ Toplu ulaşım kullanmak, bisiklet kullanmak, yürümek karbon dioksit emisyonlarının azalmasına katkı sağlayacaktır. Bu önlemlerden bazıları (yürümek ve bisiklete binmek gibi) obezite ve fizik aktivite açısından da yararları olan aktivitelerdir. Özellikle kentlerde toplu ulaşım kullanımının yaygınlaşması yararlı olacaktır. Bu konuda bireyler kadar yerel yönetimler de üstüne düşeni yapmalıdır.
- ✓ Ormansızlaşma önlenmeli, yeşil alanlar ve ormanlar özenle korunmalı, arttırılmalıdır. Bu durumun önüne geçilemez ve ormanlık alan kaybı artarsa, sorunun çözümünde başarı şansı oldukça düşecektir.
- ✓ Kırmızı ve işlenmiş et tüketiminin azaltılması ve sebze ve meyve tüketiminin arttırılması sağlıklı beslenme sağlanması, kanser ve kalp hastalıklarının azaltılması yanında et üretiminin neden olduğu sera gazı emisyonlarını azaltacaktır.
- ✓ Alınacak “bireysel” önlemler ve uygulamalar tek başına çözüm olamaz, politik sorumluluk gerekir.

İklim değişikliklerinin etkilerine karşı hazırlıklı olalım ve ulaşımdan enerjiye, gündelik hayattan ülke politikasına kadar iklimi hep aklımızda tutalım!

⁷ [Internet] <http://cevresagligi.thsk.saglik.gov.tr/cevresel-etkileri-izleme/993-iklim-de%C4%9Fi%C5%9Fikli%C4%9Finin-sa%C4%9FI%C4%B1k-%C3%BCzerine-olan-etkileri.html> Erişim: 09.03.2018.

⁸ [Internet] <http://iklim.tarim.gov.tr/dosya/idep.pdf> Erişim: 09.03.2018.

⁹ [Internet] https://climatechange.boun.edu.tr/?page_id=1633 Erişim: 09.03.2018.

¹⁰ [Internet] <http://www.who.int/globalchange/mediacentre/events/climate-health-conference/climatechange-infographic3.jpg?ua=1> Erişim: 11.03.2018.